

GÖTEBORGS UNIVERSITET
Utbildnings- och forskningsnämnden för lärarutbildning
Lärarprogrammet, examensarbete 10 poäng

Marte meo i förskolan

Eva Saviluoto och Linda Thomasson

LAU350

Handledare: Kenneth Helgesson

Examinator: Alf Björnberg

Rapportnummer: VT06-1190-7

Abstrakt

Eva Saviluoto och Linda Thomasson. Marte meo i förskolan. Examensarbete inom lärarutbildningen. Göteborgs universitet. 2006.

Nyckelord: Marte meo, förskolan, familjeförskolan, anknytning, samspel

Uppsatsen handlar om Marte meo som är en arbetsmetod som ska stärka samspelet mellan barn och föräldrar eller barn och pedagog. Man använder sig av videokameran för att analysera hur samspelet fungerar mellan de som ska behandlas.

Syftet med studien är att ta reda på om Marte meo är användbar i förskolan som arbetsmetod. Vi har intervjuat pedagoger för att ta reda på vilken inställning man har till Marte meo. Vi valde en familjeförskola som arbetade med Marte meo och två vanliga förskolor för att se om det fanns några skillnader mellan familjeförskola och ”vanlig” förskola.

Det vi har kommit fram till i vår studie är att Marte meo är användbar i förskolan om det finns någon som är speciellt utbildad i ämnet som handleder pedagogerna. Resultatet visar att Marte meo är en mycket verksam metod som är väldigt effektiv att använda sig av i förskolan.

Förord

Vi vill rikta ett stort tack till de personer som har hjälpt oss att göra den här studien möjlig. Ett stort tack till de pedagogerna på förskolorna som har tagit emot oss studenter trots den pågående verksamheten. Vi vill också tacka alla som har stöttat, hjälpt och uppmuntrat oss under arbetets gång.

Vi vill även tacka vår handledare för det hjälpsamma bemötande och den vägledning som han givit oss, från manus till färdig rapport.

Vi hoppas att alla ni läsare: pedagoger, föräldrar och övriga, som intresserat er för den här rapporten, kommer att finna intressant och givande läsning vilken förhoppningsvis leder till ny kunskap.

Trevlig läsning!

/Eva och Linda

Innehåll

Inledning	5
Syfte och frågeställning	6
Metod och material.....	6
Tidigare forskning	7
Teoretiska utgångspunkter	8
Marte meo	11
Marte meo steg för steg	14
Analysen	15
Att vidare beakta vid analysen	16
Andra filmningen	17
Marte meo inom olika arbetsområden	17
Intervjuer	19
Beskrivning av verksamheterna	19
Informanter	19
Familjeförskolan	20
Verksamhetens innan Marte meo	20
Detta vill man uppnå genom metoden	20
Problemområden.....	20
Tillämpning av Marte meo i familjeförskolan	21
Tillämpning av Marte meo i förskolan	21
Förändringar i verksamheten.....	21
Förskola 1	22
Verksamheten innan Marte meo.....	22
Detta vill man uppnå genom metoden	22
Problemområden.....	22
Tillämpning av Marte meo i förskolan	23
Föräldrarnas delaktighet i Marte meo.....	23
Förändringar i verksamheten.....	24
Förskola 2	24
Verksamheten innan Marte meo.....	24
Detta ville man uppnå genom metoden	24
Problemområden.....	24
Tillämpning av Marte meo i förskolan	24
Förändringar i verksamheten.....	24
Sammanfattning av intervjuer	25
Diskussion	26
Fördelar med metoden	27
Nackdelar med Marte meo.....	28
Pedagogiska konsekvenser som kan uppstå i arbetet med marte meo	28
Framtida forskning	28
Kan vi i vår kommande yrkesroll använda oss av Marte meo i förskolan?.....	28
Källförteckning	29

Inledning

Under vår utbildning har vi fått en insikt i hur viktigt samspelet mellan barn/barn och pedagog/barn är för lärandet. Detta synsätt kallas för det sociokulturella perspektivet som innebär att man lär av varandra. Utifrån ett sociokulturellt perspektiv är kommunikation en förutsättning för människans lärande och utveckling. Det är genom att lyssna, härma och samverka som barnet får ta del av kunskaper och färdigheter (Dysthe, 2003, s.10).

När man arbetar på förskolan är det viktigt att möta barnen där de befinner sig i sin utveckling. För att man som pedagog ska kunna göra detta krävs det ett gott samspel. Hur barn erfar världen lärs in i samspelet med omgivningen. Barnen lär sig ständigt av de erfarenheter som de möter. Detta är en process som börjar redan den första dagen i livet (Pramling Samuelsson & Sheridan, 1999, s.40-44).

Redan från födseln deltar barnet i sociala samspel. Detta märks bland annat i spädbarnets styrning av blicken, med vilken barnet själv kan söka kontakt eller avsluta ett samspel. Som spädbarn behöver man vända sig till en människa i närheten för att kunna tillfredställa de grundläggande behoven som föda, kontakt och värme. Det är nu som den första kontakten uppstår och samspelet mellan människor börjar (Stern, 2003).

Vi har genom Lindas VFU-plats kommit i kontakt med en metod avsedd att stärka samspelet mellan individer. Metoden heter Marte meo som är ett latinskt uttryck och betyder ”av egen kraft”. Genom att studera Marte meos praktiska tillämpning i olika slags förskolemiljöer hoppas vi få en ökad kunskap om hur vi kan använda oss av metoden i vårt kommande yrkesliv för att stärka just samspelet. Denna metod är från början en behandlingsmetod inom familjeterapi som användes för att stärka samspelet mellan förälder och barn, men metoden är användbar i allt slags arbete där människor kommunicerar. Vi har därför valt att lägga fokus på hur man kan använda sig av Marte meo i den vanliga förskolan.

Maria Aarts är grundare till Marte meo och har arbetat på en institution för barn med olika problem, däribland autism. Aarts fick en gång en fråga av en förälder om hur hon gör för att få så bra kontakt med barnet. Hon började fundera på hur hon på ett enkelt sätt skulle kunna överföra sitt eget kunnande till föräldrarna.

Aarts ville utforma en enkel samspelsmodell och en metod där professionella pedagoger på ett begripligt och konkret sätt förmedlar hur föräldrarna kan få ett bättre samspel med sitt barn (Aarts, 2000, s.26).

Marte meo-metoden går ut på att man använder sig av videokameran och filmen som arbetsredskap för att ”fånga upp” det som sker i samspelet. Med hjälp av bilden kan man noga studera interaktionen på ett helt annat sätt än vad som är möjligt i levande livet. Med hjälp av bilden kan man fånga vanliga vardagssituationer som visar både barns och vuxnas kompetens. Man får då som förälder eller personal en tydlig bild vad man gör och kan göra för att hjälpa och stötta barnet i dess utveckling. ”Barn och vuxnas utveckling är sammanflätande med varandra och just att både se sig själv och sitt barn i ett möjliggörande perspektiv är troligtvis en kraftkälla” (Hedenbro & Wirtberg, 2000, s.143).

Syfte och frågeställning

Syftet med denna studie är att ta reda på om Marte meo är en bra metod att använda sig av i den vanliga förskolan för att stärka barns och pedagogers samspel. Några av de frågor vi ställt till pedagogerna är:

- Hur såg verksamheten ut innan man började att arbeta med Marte meo?
- Vad vill man uppnå genom att använda sig av Marte meo i den vanliga förskolan?
- Har användningen av Marte meo lett till några förändringar i verksamheten?

Metod och material

Undersökningen är baserad på litteraturstudier och kvalitativa intervjuer med pedagoger som arbetar med Marte meo i olika sammanhang. Marte meo-metoden är en relativt ny arbetsmetod och att finna litteratur i ämnet har varit svårt. Vi har funnit två böcker som tar upp Marte meo som arbetsmetod, genom litteratursökningar. Dessa böcker är; *Samspelets kraft* av Hede- bro och Wirtberg och *Möten i gryningen* av Neander.

För att hitta mer information om Marte meo har vi använt oss av sökmotorerna Google och Altavista på Internet. Den information som vi har hittat på detta sätt har handlat mycket om Marte meo som terapimetod för familjer och inte Marte meo i vanlig förskola som vi valt att göra vår studie om.

Via sökningen har vi funnit två 10-poängs arbeten som är skrivna av studenter på olika universitet. Den ena uppsatsen är från sociologiska programmet i Lund, och den andra från Göteborgs Universitet med inriktning på det specialpedagogiska programmet. Båda uppsatserna tar upp hur man arbetar med Marte meo inom familjeterapi. Vi har haft stor hjälp av dessa uppsatser när det gäller att hitta ytterligare litteratur kring ämnet. Ganska snart insåg vi att vår egen studie kanske skulle bli den första som tar upp hur man använder sig av metoden i förskolan.

När vi började vår studie kände vi till en förskola i Skaraborgs län som arbetade utifrån Marte meo-metoden, men för att få ut mer av vår studie ansåg vi att vi måste hitta några fler. Vi mailade olika kommuner och fick kontakt med en familjeförskola i Göteborgsområdet samt en vanlig förskola i Skaraborgs län som arbetar med denna metod. Vi bestämde oss för att intervjua pedagogerna på dessa ställen för att ta reda på hur de arbetar med metoden i praktiken.

Det är de kontaktpersonerna som vi haft telefon- eller mailkontakt med som planerat vilka personer vi skulle få komma att intervjua. Vi valde alltså inte själva ut de pedagoger som vi intervjuade. På familjeförskolan intervjuade vi två familjeterapeuter som är utbildade Marte meo-terapeuter. På förskolan som vi kände till innan vår studie fick vi intervjua tre förskolelärare, varav en är utbildad Marte meo-vägledare. Den sista intervjun genomförde vi också på en vanlig förskola, men den blev inte riktigt så som vi hade trott. Avdelningen hade bara använt sig av Marte meo vid ett tillfälle för fyra år sedan. Vi fick formulera om våra frågor på plats när vi intervjuade en förskolelärare och två barnskötare. Varje intervjutillfälle tog ca 30 min, och vi intervjuade en pedagog åt gången, eftersom vi inte ville att de skulle påverka varandras svar på frågorna. Vi har använt oss av en bandspelar för att dokumentera intervjuerna.

Vi använde oss av semistrukturerade frågor vid intervjuerna, vilket innebär att vi i förväg har skrivit ner frågorna men att det har funnits plats för följdfrågor. Vi hade samma huvudfrågor till samtliga informanter för att kunna göra en jämförelse med hur de arbetar med Marte meo på de olika förskolorna.

Tidigare forskning

Vi har inte kunnat hitta någon tidigare forskning som tar upp Marte meo som arbetsmetod i förskolan. Det har varit svårt att få fram någon form av tidigare forskning i ämnet. Den forskning som vi har hittat handlar uteslutande om Marte meo som behandlingsmetod i familje- verksamheter.

I en studie av Britt-Marie Mårtensson från Lunds Universitet (2002) var syftet att undersöka behandlarnas samt klientens förväntningar på Marte meo som behandlingsmetod och vad ti lämpningen av metoden sedan visade sig ge de inblandade.

Det Mårtensson kommit fram till i undersökningen är att samtliga behandlare har fått nya verktyg för att hjälpa familjer som har svårigheter i samspelet och att de ska kunna använda sin nya kunskap på ett annat sätt än vad de gör idag. De anser också att de kan använda metoden i sitt vardagliga arbete och på så sätt vara till större nytta för de familjer de kommer i kontakt med i verksamheten.

Något hon också lyfter fram är att man genom videoupptagning har kunnat visa på hur kommunikationen mellan människor är mångskiftande och nyanserad.

Utifrån sin studie har hon även fått fram att man kan använda sig av metoden i både skola, äldreomsorg och med barn i behov av särskilt stöd. Som personal kan man genom filmning reflektera över sitt vardagliga arbete, vilket gör att den är användbar inom olika arbetsområden.

I en studie från specialpedagogiska programmet i Mölndal har Eva Karlge och Britt-Louise Lundin som frågeställning hur familjer ser på Marte meo och vad de för erfarenheter av den. De har intervjuat föräldrar inom familjeterapin. De resultat de kommit fram till via intervjuer är att alla föräldrar har en positiv erfarenhet av Marte meo. Samtliga har nu en bättre kontakt med sina barn efter att de fått Marte meo -behandling.

Teoretiska utgångspunkter

Maria Aarts, som skapat Marte meo, tar inte upp några särskilda teorier som hon använder sig av för sin modell. Vi har förstått genom att läsa litteraturen om metoden att anknytningen till föräldern inom Marte meo anses som oerhört viktig för att barnen ska kunna utvecklas. Vi kommer därför här att ta upp teorier om just betydelsen av anknytning, kommunikation och samspel mellan barnet och föräldern.

För att kunna praktisera Marte meo-metoden måste man ha en kunskap om barn, barns utveckling och deras samspel.

Begreppet anknytning löper som en röd tråd i uppfattningen om barnets samspel med sina föräldrar och senare med sin omgivning. Att knyta an är en livsviktig drivkraft som barn tidigt har med sig (Hedenbro & Wirtberg, 2003, s.22).

I spädbarnsåldern går anknytningen ut på att knyta an till mamma eller pappa. Senare blir det centrala att knyta an till kamrater och en livskamrat. Den tidiga känslomässiga bindningen till föräldern är avgörande för en fortsatt utveckling. En bra och tidig anknytning ger barnet bättre förutsättningar att knyta an till andra senare i livet (Askland & Sataoen, 2003, s.104-105).

Under barnets första levnadsår är det en huvuduppgift att skapa en trygg anknytning till föräldrarna, så att barnet sedan kan använda sig av föräldrarna som en trygg bas när det senare ger sig ut på egen hand och utforskar världen (Stiftelsen Allmänna Barnhuset, 2004, s.30).

För bara ca femtio år sedan fanns en uppfattning om att spädbarn endast i liten utsträckning uppfattar och reagerar på olika sinnesintryck. Numera har man en syn på spädbarnet som en social och aktiv individ ända från födelsen. Barnet har med sig instinkter för att dela andra människors känslor och uppfatta handlingar och intentioner. Denna insikt utgör grunden för allt samspel, där den ickeverbala- kommunikationen har en central del. Barnet får genom relationer till andra människor kunskap om sin sociala omvärld och förhållandet till den.

När barnet föds är det förberett att reagera på sin mors röst och skilja den från andra individer. Nyfödda kan snabbt uppfatta, igenkänna och föredra föräldrarna, framför andra. Det nyfödda barnet verkar vara förberett att kommunicera med sin förälder och även redo att uppleva behag och obehag när det gäller fysisk hantering, temperatur och mat. Barnet upplever också tillfredställelse och känner trygghet och samhörighet, men barnet kan även känna det motsatta.

Forskning har visat att nyfödda barn har en förmåga till social inläring. Detta har man kommit fram till genom att man bl.a observerat barnens reaktioner när man spelat upp ljud. Barnen har t.ex. kunnat lokalisera varifrån ljuden kommer. De föredrar även att se på bilder på människor framför andra bilder.

Barn som bara är några veckor gamla kan imitera enkla rörelser genom att se på ett ansikte, t.ex. lyfta på ögonbrynen, räkka ut tungan eller öppna och stänga munnen. Undersökningar har visat att barn som är en dag gamla kan uppvisa rörelser som precist och systematiskt är synkroniserat med den vuxnes tal. Redan från födelsen har alltså barnet förmåga att reagera på sin omgivning (Rye, 1994, s.25-35).

Genom att samspela med sitt nyfödda barn lär sig föräldern att uppfatta barnets signaler och därigenom kunna tillfredställa barnets behov kanske genom att lugna det eller ge barnet mat. När detta samspel börjar träda i kraft med lyhörda föräldrar kan barnet sedan påverka sin omgivning, så att det själv utlöser en tillfredsställande omvårdnad och kontakt. Detta kan ske bland annat genom att ge leenden, blickar och rörelser som tolkas av barnets vårdare.

Kring två månaders ålder möter spädbarnet blicken och ler. Tidigare har föräldrarna kunnat ana ett leende, men nu kan alla uppfatta det. Under denna period från två till sju månader börjar barnet att utveckla sin sociala förmåga. Barnet ler, jollar och skrattar, den vuxna börjar prata bebisspråk med barnet och barnet gurglar och härmar. Under denna period håller barnet kvar blicken längre än senare i livet. Genom videoinspelningar kan man se hur mor och barn härmar varandra, och barnet visar glädje med hela sin kropp (Brodin & Hylander, 1998 s. 46-47).

Vid fyra månaders ålder börjar barnet visa att det vill bli omhändertaget. Barnet visar också att det föredrar vissa människor framför andra. Barnet protesterar kraftfullt om det skiljs ifrån föräldern och det accepterar inte att bli omhändertagen av personer som det inte känner sen tidigare.

När barnet är omkring nio månader börjar det krypa omkring och kan nu i någon mån reglera avståndet till föräldern. När det är frid och fröjd leker barnet till synes helt obekymrat om föräldern är där eller ej, men om det kommer in en främmande människa eller om föräldern lämnar rummet slås anknytningsystemet på igen och barnet vill åter komma nära föräldern. När man ser detta vet man att barnet har format en specifik känslomässig relation, en anknytning (Stiftelsen Allmänna Barnhuset, 2004, s.31).

Ett synligt utslag av en lyckad anknytning är att barnet försöker hålla närheten till mamma och pappa, och att det blir oroligt när denna närhet hotas. Föräldrarna blir då en trygg bas som barnet kan återvända till och använda sig av i utforskandet av omvärlden. Anknytningen är viktig för fortsatt utveckling inom alla områden (Askland & Sataoen, 2003, s.104-105).

Man kan tänka sig att samspelet är en naturlig process som förlöper av sig själv när man får ett barn. Detta är inte självklart för alla och samspelsprocessen kan störas på många olika sätt. Barnet kan vara otydligt i sina signaler, vilket gör att föräldern kan känna sig osäker. Barnet och föräldern kan också vara olika, så att de har svårt att finna ett gemensamt språk. Föräldern kan ha svårt med sig själv och brottas med svårigheter som ångest eller missbruk, vilket leder till att det kan hindra honom/henne till att lyssna till intuitionen (Neander, 1996, s.45-46).

Både barn och vårdnadsgivare gör ansträngningar medan barnen lär sig behärska tidiga sociala färdigheter. Kvaliteten på kontakten och kommunikationen mellan de två och på erfarenhetsförmedlingen mellan vårdnadsgivare och barn är avgörande för om samspelet ska kunna leda till att barnet känner sig bemästra situationen och får en positiv självkänsla eller om det främst upplever otrygghet, ångest och bristande självförtroende (Rye, 1994, s.29).

Brodin & Hylander (1998) hävdar att eftersom man föds olika är det viktigt att man som förälder bekräftar det speciella barn de fått, detsamma gäller pedagoger ute på förskolor och skolor.

Ju mer man ser av barnets särart och ju fler av dessa olika sidor som bekräftas desto rikare utrustat blir barnet. Barn som ingen ser blir diffusa både för sig själva och för andra. Talanger och egenska-

per som ingen ser och bekräftar får svårt att utvecklas och växa. Det kompetenta barnet är beroende av samspelet med andra för att utveckla sin kompetens till fullo (Brodin & Hylander, 1996, s.21).

René Spitz, barnläkare och psykoanalytisk forskare, har efter andra världskriget gjort studier av barn på barnhem. Han har bidragit till kunskapen om att samspel är en fråga om liv eller död. Barnen på hemmen fick ingen känslomässig näring, man tillgodosåg enbart behov av mat och praktisk omvårdnad. Spitz påvisade att dödligheten hos dessa barn var mycket hög; en tredjedel dog före två års ålder. De barn som överlevde sin vistelse på barnhemmet visade en allvarlig utvecklingsförsening. Motsvarande förhållanden förekommer även idag på barnhem i t.ex. Rumänien. En del barn har troligen placerats på hemmet på grund av ett handikapp, men sannolikt har många av de symptom som barnen visar upp med vistelsen på barnhemmet att göra. Man har följt barnens utveckling från det att de adopterats av familjer från barnhemmen i Rumänien. De barn som tidigare uppvisade allvarliga symtom har man efter ett års uppföljning kunnat konstatera var dramatiskt förbättrade. (Neander, 1996, s.48-57).

Maria Aarts, grundare av Marte meo, mötte i slutet på 80-talet spädbarnsforskaren Daniel Stern och förstod att han höll på att utveckla en mycket viktig information till den akademiska världen om hur det lilla spädbarnet kan kommunicera på ett diskret sätt. Aarts blev imponerad av det observationssätt som Stern använde sig av. Han använde videokameran för att analysera barnets interaktioner (Aarts, 1996, s.46).

Grunden till Daniel Sterns teori om självet är det observerande barnet. Han utgår ifrån det ”normala” barnet. Han skildrar vad barnet är i kraft av sig själv. Stern har som underlag i sin teori den moderna spädbarnsforskningen för förklaringarna om barnets självupplevelser. Med kunskap om vad spädbarn och småbarn faktiskt uppfattar skissar han upp möjliga konsekvenser för vad de sannolikt upplever.

Självutvecklingen är en slags process där den ömsesidiga relationen mellan barnet och andra är central. Sterns teori är inte begränsad till spädbarns- och småbarnsåldern utan de är aktiva genom hela livet (Askland & Sataoen, 2003, s.150).

Inom Marte meo använder man sig av de kunskaper som finns om det späda och lilla barnet. Genom att studera det lilla barnet kan man finna lösningar på samspelet i alla åldrar. Man kan genom detta förstå var barnet befinner sig i sin utveckling. Hedenbro & Wirtberg (2000) förklarar detta med ett exempel om en pojke vars namn är Johan som är tio år. Pojken får aggressiva utbrott ganska ofta och mamman är trött på honom. Han gör inte som han blivit tillsagd att göra, och mamman klagar på att han inte lyder henne.

Man har videofilmat en sekvens när Johan sitter vid bordet med sin mamma och lillasyster för att rita. Det man kan se i en inspelad sekvens är hur Johan försöker söka ögonkontakt med sin mamma genom att han tittar lite försiktigt under sin lugg. Mamman är upptagen med att hjälpa lillasystern och lägger inte märke till detta. Han upprepar sitt kontaktförsök tre gånger, och sista gången öppnar han munnen för att säga något men lika snabbt stänger han den. Mamman ser ännu inte hans kontaktsignaler. Ett ögonblick efter detta kastar han sin teckning på golvet och går därifrån. Mamman blir arg och ber honom ta upp sin teckning och sätta sig igen för att rita. Inte förrän nu får Johan uppmärksamhet, och då när han uppträder på ett dåligt sätt. Detta är en typ av ett beteendemönster som både vuxna och barn har lätt att hamna i.

Genom filmens hjälp har man kunnat se Johans försök att ta kontakt med sin mor, och det man ser är att dessa initiativ är ytterst vaga. De påminner om ett spädbarns sätt att söka kon-

takt, han öppnar och stänger munnen för att säga något. När man är i kontakt med det lilla spädbarnet har man ofta en nära fysisk kontakt med ansiktet och kan lätt se barnets uttryck och svara på kontaktinitiativen. Med en tioåring har man inte den nära kontakten vilket gör att det är lätt att missa svaga och utvecklade kontaktinitiativ. Det Johan behöver är samma lyhördhet som ett spädbarn för att bygga upp en positiv kontaktförmåga (Hedenbro & Wirtberg, 2003).

Marte meo

Här berättar vi om Marte meo grundare och sedan beskriver vi de s.k. utvecklingsstödjande dialogprinciperna som används inom Marte meo samt hur metoden går till.

Maria Aarts är grundare till Marte meo. Denna arbetsmetod utvecklade hon i sitt arbete med barn i behov av särskilt stöd, på ett behandlingshem i Holland i slutet på 70-talet. En dag var en mamma på besök hos sitt barn på hemmet, och hon blev förtvivlad när hon fick se vilket bra samspel hennes barn hade med sin terapeut, Maria. Hon vände sig till henne och sade: ”Jag önskar att jag hade den sortens kontakt med mitt barn” (Aarts, 2000 s.20). Detta var startpunkten för att Aarts började utveckla de tankar hon länge haft om hur man ska överföra sin professionella kunskap till föräldrarna.

Det första familjeprogrammet hon startade var på ett behandlingshem (Orion) där hon arbetade som föreståndare. Tillsammans med psykologen Harry Biemans utvecklade de Orion-metoden, som är en videobehandlingsmetod.

I slutet av åttiotalet arbetade Maria Aarts självständigt och utvecklade då Marte meo som översätts till ”av egen kraft” från latin. Metoden grundar sig på att man med hjälp av det analysredskap som man använder sig av (videokamera) skall hitta varje människas unika förmåga att utvecklas och förändras.

Maria Aarts har metodiskt arbetat med att utveckla en modell där de professionella kan nå ut till föräldrarna på ett begripligt sätt, och genom vilken de kan förmedla sina kunskaper om barns behov av stöd till de vuxna som är involverade kring barnet.

Marte meo bygger på att man skall ha en öppen kommunikation och respekt för människan. De professionella i arbetet ska använda sig av ett språk som är begripligt att förstå, ett vardagsspråk. Man lägger stor vikt vid att möta människorna där de befinner sig och anpassa sig efter det.

Denna arbetsmetod kan användas i alla sammanhang där människor kommunicerar eftersom Marte meo fokuserar på samspel och kommunikation. Marte meo-metoden används inom områden som familjeterapi, förskola/skola, barnhem och äldreboende

Maria Aarts började med att titta på samspelet mellan spädbarnet och dess vårdare, och därigenom utvecklade hon en modell för kommunikation och samspel. Den grundläggande tanken inom arbetet med Marte meo är att bygga på styrkan hos den egna individen. En annan grundläggande tanke är att de som söker hjälp ska ha en fråga som man utgår ifrån behandlingen. Man ser människans livsberättelse som basen för hela arbetet, och därför är det ytterst viktigt att skapa en god relation mellan dem som är involverade i arbetet.

Metoden går ut på att man gör en samspeletsanalys mellan dem som arbetet involverar. Detta gör man med hjälp av videokamera. Det inspelade materialet möjliggör noggranna studier av samspelet. Man gör analysen tillsammans med vårdaren utifrån de frågeställningar som föräldern har. Att använda sig av videokamera i arbetet är en viktig del för att man ska kunna göra en noggrann analys av samspelet mellan den vuxne och barnet (Hedenbro & Wirtberg, 2000, s.8-11).

Den ”naturliga dialogen” utgör grunden för Marte meo-metoden (Neander, 1996). Nedan följer en beskrivning av vad som kännetecknar den naturliga dialogen. Man kallar dessa för de åtta ”utvecklingsstödjande dialogprinciperna”.

De utvecklingsstödjande dialogprinciperna är:

1. Den vuxne söker information om var barnet har sin uppmärksamhet och vilka initiativ som barnet tar.

Man använder sig av mimik och reaktioner för att studera och förstå vad barnet vill och vad det behöver. Att ha en ömsesidig nyfikenhet på varandra är en förutsättning för att en dialog ska kunna uppstå. Att vara nyfiken och ”ta in” andra hjälper oss genom livet när vi samspekar med andra. Barnet kan vända sin uppmärksamhet och nyfikenhet på omvärlden, och det är då viktigt att föräldern hjälper barnet hantera detta intryck. När föräldern hjälper barnet och följer dess blick får föräldern information om vad barnet behöver ha stöd av för att förstå sin omvärld. Barnet behöver få ord på vad det ser, man använder sig av benämningar till exempel ”där är bollen”, ”där är mamma”. Genom att göra så hjälper man barnet att sätta ord på känslor och handlingar.

2. Den vuxne visar att han/hon har uppfattat var barnet har sin uppmärksamhet genom att bekräfta initiativ som barnet tar.

Bekräftelsen är ett grundläggande behov hos oss alla. Genom bekräftelse upplever vi oss sedda och hörda. När ett barn inte får denna bekräftelse är det inte ovanligt att det börjar bråka för att få en reaktion från omgivningen. Om detta skulle utvecklas till ett mönster kan det bli ett problem både för omgivningen och för barnet.

För att en dialog ska uppstå mellan barnet och den vuxne måste bekräftelsen vara ömsesidig. Både barnet och föräldern måste få bekräftelse för att kunna fortsätta ett meningsfullt samspel. Bekräftelsen kan ske genom ögonkontakt, leende, härmningar eller att man säger något om det barnet gör. Genom att göra så hjälper man barnet att fokusera på vad det gör. Detta ger barnet den positiva ledning som det behöver. Om det finns brister i detta stöd har barnet inget att orientera sig mot, vilket kan leda till att det blir splittrat och inte får något sammanhang.

3. Den vuxne inväntar barnets reaktion och svar på sitt egna agerande.

För att barnet ska kunna ta in föräldrarnas agerande och på samma gång få fram ett eget svar behöver barnet tid. En del barn behöver mer tid än andra och det är viktigt att barnet får den tid som det behöver. Barn kan ibland behöva lite längre tid att reagera men kan också behöva ett förtydligande av bekräftelsen för att hitta ett svar.

I dialoger mellan barn och vuxna kan man ibland se att den person som inte tar så många initiativ i dialogen kan översköljas av den andres initiativ, och på detta sätt skapas ett dominans- underkastelsemönster. Om detta mönster skapas blir kommunikationen inte utvecklingsstödjande för barnet. Då kan det skapas negativa mönster som barnet kan ta till sig.

4. **Den vuxne bekräftar och benämner barnets initiativ, agerande och reaktion.**

Benämning är ett av de mest centrala begreppen i Marte meo. Med det menar man att man sätter ord på sitt agerande och sina känslor. Man sätter också ord på barnets reaktioner och initiativ. Detta är något som naturligt uppstår i vår kultur i samspel mellan barn och föräldrar. Det är genom tonläget och rösten som barnet uppmärksammar föräldern. Barnet saknar ofta ordet och föräldern blir på så sätt ett ”språkrör”, alltså den som sätter ord på barnets upplevelser. Tonläget förmedlar en känsla till barnet genom små kommentarer om vad barnet håller på med. Därmed bekräftas barnet, och det vet att föräldern ser och delar det som barnet uppmärksammar.

När barn är små benämner de ofta sig själva när de leker, och detta skapar koncentration och gör så att leken med andra blir möjlig. Ett vanligt samspelsproblem är att den vuxne ofta benämner och förstärker icke-önskvärda beteenden. Det kan t.ex. vara att barnet upprepar negativa handlingar för att få uppmärksamhet. Man uppmärksammar då det som inte fungerar så bra vilket kan ge negativa cirklar i beteendet.

Genom att barnet får ord på sina upplevelser och känslor lär man barnet att koppla ihop känsla med händelse och tanke.

Benämningen av barnets namn är mycket viktig, och för att ge barnet en positiv syn på sig själv ska namnet alltid sägas med ett positivt tonfall.

5. **Den vuxne ansvarar för interaktionen så att turtagningen utvecklas.**

I alla kommunikationssammanhang krävs det att man lyssnar, tar in andras bidrag och ger turen tillbaka. Att kunna delta i många turtagningar är också en förberedelse för att kunna skapa relationer, där förmågan att föra en dialog både i stunder av glädje och av konflikt.

Det gäller att träna barnet på turtagning som gäller både när barnet själv bidrar men också att det kan lyssna och ta in vad andras bidrar till dialogen. Utvecklingen sker genom utmaningar, som sträcker sig något utanför den aktuella förmågan.

6. **Den vuxne leder och skapar struktur genom att benämna situationer och önskat beteende.**

Ett barn behöver ha den vuxnes hjälp att orientera sig i sina handlingar och initiativ. Genom att vuxna väljer att förstärka och bekräfta vissa initiativ och handlingar som barnet gör får det en känsla av vad det kan göra och vad den vuxne tycker är bra och rätt. Detta är något som ständigt görs i vardagen.

Om barnet ofta får uppmärksamhet och bekräftelse på ett oönskat beteende, till exempel ”Nej, gör inte så” eller ”sluta nu” när man samtidigt säger barnets namn uppstår negativa cirklar. Då får barnet lite information för att kunna orientera sig. När man säger ”sluta” ger man ingen ledning. Man bör istället tala om och ge uppmaningar om vad barnet ska göra.

Inom Marte Meo använder man sig av positivt ledarskap och med det menar man förmågan att kunna leda och följa barnet. Man ger en vägledning till barnet genom att ge positiv bekräftelse på barnets initiativ och reaktion. Genom att den vuxne väljer att

förstärka vissa initiativ som barnet tar hjälper man barnet att fokusera och skapa en bättre koncentration.

7. Den vuxne hjälper barnet att relatera till omvärlden genom att benämna personer, objekt eller fenomen.

Genom att benämna saker för barnet introducerar vi också barnen till sin egen omvärld. Barnet leder vägen till att utveckla denna förmåga genom att rikta sin uppmärksamhet utåt och sedan vilja dela den med föräldern. Barnet får benämnt vad det sett med ett positivt uppmuntrande tonfall. Barnet får på detta sätt hjälp att intressera sig för och utforska omgivningen.

8. Den vuxne ger barnet tydliga start- och slutsignaler.

I samspel med spädbarn finns en helt naturlig start- och slutsignal. Ofta startar den vuxne upp dialogen genom att säga något och barnet svarar med ett ljud eller en rörelse. Det finns en stor respekt i den vuxnes beteende för barnets aktivitetsnivå och behov av paus. Med små barn sker dessa start- och slutsignaler ofta, till exempel när man byter blöja. Genom ständiga upprepningar får barnet så småningom egna signaler i sin omgivning att avsluta och starta och sända ut signaler till andra. Benämning i kombination med det icke-verbala språket och tonfallet ger barnet bekräftelse och vägledning. Att kunna orientera sig är nödvändigt för att kunna ingå i en dialog, speciellt när barnet ska börja relatera till människor utanför hemmet (Hedenbro & Wirtberg, 2000, s.98-110).

Marte meo steg för steg

Från början är metoden utvecklad för att ge familjer med olika former av problem, en kortvarig och intensiv hjälp i hemmet, men den har utvecklats så att man kan använda den i nästan allt slags arbete med människor

Marte meo är en metod där videoinspelning är en central del i arbetet. Vid första mötet mellan behandlaren och föräldrar/pedagog presenteras en fråga från föräldrarna/pedagogerna. Det kan t.ex. handla om att man vill ha hjälp med hur man ska få barnet att sitta stilla vid middagbordet, utan att det blir bråk varje gång. Därefter förklarar man för föräldrarna hur man kommer att gå tillväga, hur man filmar och vad man tittar på i filmen för att få ett underlag för det fortsatta arbetet.

Marte meo är en arbetsmetod som gör det möjligt att ”fånga” och stanna upp inför detaljer som händer i samspelet. Man kan studera och lära känna barnens signaler och uttryckssätt samt se vad de har för behov. Meningen med behandlingen är att den ska starta en process hos föräldrar/barn eller pedagog/barn som gör att de kan gå vidare.

Det är viktigt att informera föräldrarna om att man filmar just deras barn. När man arbetar med människor är det viktigt att man känner till de etiska och juridiska regler som finns. När det gäller videoinspelningar kan man betrakta dessa som journalmaterial, och det innebär att om man inte använder filmen som minnesanteckningar så ska de sparas, inlåsta och skyddade från allmänheten. Om de bara ska vara minnesanteckningar ska de förstöras så fort de har uppfyllt sitt syfte.

Metoden bygger på korta videoinspelade vardagliga samspelsekvenser, där föräldern/pedagogen och barnet är huvudaktörer. Filmmaterialet analyseras med hjälp av de ”utvecklingsstödande dialogprinciperna”. Själva behandlingsarbetet innebär att man utifrån dessa olika principer gör en noggrann analys av den inspelade samspelssituationen. Det är själva filmen som ligger för grund för det fortsatta arbetet. Man visar filmen i korta sekvenser, och man benämner då vad som sker i samspelet, därefter reflekterar man och diskuterar utifrån vad man ser på filmen

När man har filmat första gången gör man en analys av själva filmen. Genom den kan man få en uppfattning om vad man kan behöva arbeta med och hur arbetet ska läggas upp. I första hand gör man en analys av vad som fungerar bra i samspelet och vad som behöver läggas till för att barnet ska kunna utvecklas ytterligare (Neander, 1996, s.159).

När man gör en analys av filmen försöker man skapa en förståelse av var svårigheterna i samspelet ligger. Man utgår från var barnet befinner sig i sin utveckling och vilket utvecklingsstöd som kan behövas. Det är viktigt att tänka på att man ska göra en analys av vad som fungerar bra och som kan skapa en grund till ett fungerande och tillfredställande samspel. Det är också viktigt att lyfta fram kompetensen i arbetet, vilket ger en uppfattning om vad man kan och vad som behöver utvecklas.

Analysen

Analysen sker i flera steg.

Först gör man en analys utifrån de olika sekvenserna som man filmat. Med bildens hjälp ska man konkret beskriva den verbala och den icke-verbala kommunikationen i samspelet. Oftast utgår man ifrån en handling för att sedan se reaktionen på den. Man följer sekvenserna bild för bild, och det man ser på filmen benämns med ett konkret och enkelt språk. Olika tolkningar av händelsen eller abstrakta berättelser om vad man ser på filmen undviks. Man benämner endast bild för bild vad som sker i de olika sekvenserna. Man benämner varje initiativ, bekräftelse och verbal och icke-verbal tur mellan individerna på filmen.

Analysen som man har gjort knyts därefter till de olika Marte meo-principerna för att man ska kunna se vad som fungerar och vad som behöver stärkas. Med hjälp av dessa principer får man en uppfattning om vad problemet är och vad det finns för olika möjligheter till att samspelet ska kunna utvecklas.

Nästa steg i analysen är att kunna integrera interaktionsanalysen med barnets specifika behov av utveckling. Det räcker här inte bara med att utgå ifrån Marte meo-principerna, utan man måste också ha kunskap om barns allmänna utveckling för att kunna bedöma och tolka barnets behov av utvecklingsstöd.

Utifrån dessa tre steg ska man vid analysen av filmen kunna beskriva vad som sker i samspelet steg för steg. Här knyter man samman interaktionen med Marte meo-principerna för att kunna se vilken hjälp barnet behöver för att samspelet ska kunna utvecklas. Man tittar på vad som sker i samspelet, vilka utvecklingsstöd som finns och vad som behöver utvecklas (Hedenbro & Wirtberg, 2000, s.114-120).

Till analysen kopplas frågan om hjälp in. Det kan vara en fråga som föräldrarna eller läraren vill ha hjälp med. Det är denna frågeställning som arbetet utgår från. Det är viktigt att hålla

frågan öppen under hela behandlingen genom att försäkra sig om att man har förstått den och kontrollera om frågan ändrat sig under behandlingen. Det är även viktigt att kontrollera om uppdragsgivaren tycker att han/hon får just den hjälp som de behöver och som de har sökt för (Neander, 1996, s.159-161).

Att vidare beakta vid analysen

För att man ska kunna göra en analys av interaktion mellan barn och vuxna måste man förut- om förkunskaper i Marte meo också ha en kunskap om barns normala utveckling. Detta behö- ver man för att kunna bedöma om barnet behöver ytterligare stöd i sin utveckling. Det är ock- så viktigt att man inte lägger in sina egna värderingar och uppfattningar om vad som är bra eller dåligt i interaktionen.

De olika nivåerna i analysen fungerar som en ”interaktionsguide” och ger en ledning i hur man ska sortera bort och analysera den komplexitet som ett mänskligt samspel bjuder. När man analyserar tittar man på det som är observerbart på filmen, och man försöker undvika tolkningar av olika slag.

Själva analysen ska sedan leda fram till ett arbetsmaterial som ska användas vid återgivning- en. Man väljer ut arbetsmaterialet ifrån två aspekter.

1. Bildsekvenser där barnets bemöts på ett utvecklingsstödande sätt, som visar på både barnets och vuxnas kompetens.
2. Bildsekvenser där man ser en möjlighet till utveckling. Man kan till exempel välja oli- ka sekvenser där man ser att barnet tar initiativ till samspel men att den vuxne inte bemöter barnet på ett adekvat sätt.

Man väljer ut bilder där samspelet fungerar eftersom bildsekvenser som återspeglar brister i samspelet är svåra att utveckla. De skapar ofta istället skuld känslor och föräldern/pedagogen kan istället hamna i försvar och situationen blir svår att hantera. I början av arbetet kan man visa föräldrar eller pedagoger det samspel som fungerar för att uppmuntra och förstärka det. Men efter ett tag kan man både visa på det som fungerar, och bilder som visar på behovet av utvecklingsstödande kommunikation.

Till återgivningen av filmen väljer man ut några stimulerande bilder men även bilder på bar- net där utvecklingsstödande kommunikation förekommer. Man kan välja ut sekvenser där man ser vad barnet behöver för att kunna stötta och stimulera den vuxne till att göra mer av detta. När man visar filmmaterialet försöker man få med hela sekvenser, med tydlig början, mitt och slut.

Först visar man en kort interaktionssekvens i sin helhet för att den vuxne ska få en uppfattning om sammanhanget. Sedan visar man de olika filmsekvenserna steg för steg för att se hur dia- logen mellan den vuxne och barnet byggs upp. Det är viktigt att man har ett tydligt barnfokus, eftersom det handlar om barnets utveckling och behov av utvecklingsstödande samspel. Det får inte bli för mycket av vad som är rätt eller fel, utan det handlar om vilket stöd barnet be- höver för att utvecklas (Hedenbro & Wirtberg, 2000, s. 121-130).

Vid återgivningen av filmen träffar behandlaren bara de vuxna som är involverade i arbetet; här ska barnet inte vara med. Det är viktigt att föräldern/pedagogen är koncentrerade på fil- men och inte blir störda av barnet (Neander, 1996, s. 159).

Det som är utmärkande för Marte meo-återgivningen är att det är väldigt effektivt att använda sig av stillbilden för att den vuxne ska få en chans att titta på barnet ordentligt. Det finns då en möjlighet att se något som man lätt kan missa i det dagliga samspelet. Det man försöker åstadkomma i återgivningen är att få de vuxna att förstå barnet bättre och att kunna hitta sina sätt att bemöta det

När man avslutar den första återgivningen sammanfattar man det man har pratat om och föräldern uppmuntras att praktisera det som har illustrerats med hjälp av bilderna (Hedenbro & Wirtberg, 2000, s. 131).

Andra videoupptagningen

När man sedan fortsätter att filma väljer man en liknande situation som den första, för att man ska kunna se om det har inträffat några förändringar sedan första filmningen. När man analyserar den andra filmen tar man fram det som har varit bra och sparar det till återgivningen till föräldrarna. Vid varje återgivning återkommer man till den fråga som var utgångspunkten i arbetet.

Om man inte skulle se någon förändring i arbetet får man istället vända blicken mot sig själv och se om man har missat något vid analysen. Det kan handla om att man försöker göra för många saker samtidigt. Det är vanligt att man ger för mycket information vid återgivningen. Om man inte ser några förändringar i en positiv riktning får man göra en ny analys med hjälp av en ny filminspelning. Det är viktigt att ha en kontinuitet mellan filmandet och återgivningen. Det är också viktigt att intervallen mellan filmning och återgivning inte blir för långa.

På det här sättet fortsätter man tills man anser att man kan börja trappa ner, och att man ser att förändringarna håller i sig, men även att man ser att utvecklingen kan fortsätta av egen kraft. Marte meo-arbetet planeras med utgångspunkt från den önskan om hjälp som presenterades i början, och när den helt eller delvis är uppfylld kan man börja diskutera att avsluta arbetet. Man kan sedan gå över till stödkontakt. Hur denna ska utformas får man diskutera när man diskuterar avslutningen på arbetet.

Uppföljningen av Marte meo sker regelbundet. Den första uppföljningen kan vara vid två månader, den andra vid sex månader, den tredje vid ett år och den sista efter två år. Ibland kan det räcka med ett samtal mellan föräldrar/pedagog och terapeuten, men ibland behövs det oftare. Men ibland kan föräldrarna/pedagogerna vid uppföljningen uttrycka ett hjälpbehov. Då kopplas kortare insatser in för att man ska komma på rätt spår igen (Hedenbro & Wirtberg, 2000 s.137-147).

Marte meo inom olika arbetsområden

På *mödra- och barnavårdcentralen* finns möjligheten att använda sig av Marte meo. Det kan handla om tankar och funderingar som föräldrarna har om barnet och hur de kan samspela med det. Det kan till exempel vara så att modern har svårt att få kontakt med sitt barn i magen och då kan barnmorskan ta hjälp av de olika principerna som finns i Marte meo. Hon kan på detta sätt levandegöra och presentera barnet för föräldrarna och på så sätt förstärka föräldrarna i sin kommande föräldraroll. Man har på många barnavårdcentraler börjat använda sig av Marte meo som ett redskap i sitt vardagliga arbete.

Det vanligaste arbetsområdet där man använder sig av Marte meo är *familjearbete* där man fokuserar på samspelet mellan barn och föräldrar. Orsakerna till problem kan vara många, allt ifrån att barnet har ett speciellt problem eller funktionshinder till att föräldern har brister i sin förmåga att vara förälder.

Inom *spädbarnsverksamheten* använder man Marte meo som en komplementär behandlingsmetod. Det kan handla om att anknytningen mellan förälder och barn inte fungerar. Det finns många olika orsaker till att just anknytningen inte uppstår; till exempel kan barnet ge otydliga signaler eller så kan föräldrarna ha svårt att knyta an till barnet. Marte meo är speciellt användbar inom detta område eftersom föräldrarna ofta är mottagliga och nyfikna på sitt barn och vill utforska vem barnet är och hur det kommunicerar.

Man kan också använda sig av Marte meo när man arbetar med *barn med funktionshinder eller barn i behov av särskilt stöd*. Marte meo-metoden kan då vara till hjälp för att få en djupare förståelse och kunskap om hur man ska bemöta och anpassa sig för att samspelet mellan individer ska fungera bättre. Med hjälp av bilden kan man titta på samspelet och utifrån detta kan man få en uppfattning om det stöd som barnet behöver för att kunna fungera i vardag och sin allmänna utveckling.

Marte meo har visat sig vara en mycket användbar metod i *skola och förskola*. Inom förskolan lägger man stor vikt vid att barnen ska kunna fungera i grupp, eftersom när barnet börjar skolan förutsätter man att barnen är redo att ta instruktioner och att fungera i en grupp med andra barn. En stor utmaning för pedagoger i förskolan är att uppmärksamma varje barn och dess behov. Med hjälp av bilden kan man då se vad som fungerar och vad man behöver stötta barnen i. Marte meo lämpar sig också bra när barn har problem med sin interaktion med andra barn.

Ett annat område där man har börjat använda sig av Marte meo är inom *äldreomsorgen*. Med hjälp av filminspelningar har vårdpersonalen fått handledning i sin kommunikation och samspel med äldre och dementa. Det har visat sig att vårdpersonalen har haft stor nytta av att få feedback på sin kommunikation. Utifrån de åtta utvecklingsstödjande principerna lägger man grunden för arbetet. Personalen får på detta sätt hjälp att reflektera över hur de gör i olika vardagssituationer som man inte alltid tänker på (Hedenbro & Wirtberg, 2000, s. 148-152).

Intervjuer

Här beskriver vi verksamheterna som vi varit ute och gjort våra studier på. Vi presenterar även personerna som vi har intervjuat och vad vi fått för svar på våra frågor. Informanterna presenteras med fiktiva namn för att de ska kunna behålla sin anonymitet.

Beskrivning av verksamheterna

Familjeförskola är en verksamhet för familjer som behöver stöd i föräldraskapet. Tillsammans med pedagogerna kan man hitta ett stöd som leder till en förändring för familjerna. På familjeförskolan får man tillgång till gruppverksamhet och individuellt stöd. Pedagogerna erbjuder familjerna Marte meo för att stärka samspel och anknytning mellan föräldrar och barn, men man har även parsamtal, stödsamtal och samspelsträning för föräldrarna och barnet. I gruppverksamheten målar, sjunger och leker pedagogerna tillsammans med barnen och deras föräldrar. Man samtalar också om barnets utveckling, samspelet mellan barn och föräldrar, samlevnad, ekonomi och annat som kan röra vardagslivet.

Verksamheten är öppen tre dagar i veckan, och just nu är det en grupp på åtta familjer som är inskrivna i verksamheten. Barnen som kommer dit är mellan 0-6 år. De barn som är där nu är mellan 2 veckor och 1,5 år.

Familjerna som kommer till familjeförskolan kan ha olika problem, som till exempel en psykisk sjukdom eller tidigare missbruk.

Förskola 1. Denna förskola har en inriktning på Marte meo. Här finns fem avdelningar där barnen är ett till fem år gamla. Förskolan har även en integrerad resursavdelning. Förskolan finns på en liten ort i Skaraborgs län.

Förskola 2. Här har man använt sig av Marte meo vid ett tillfälle. Förskolan består av sex avdelningar där barnen är från ett till fem år gamla. Denna förskola finns också på en liten ort i Skaraborg län.

Informanter

Sofia arbetar som terapeut på familjeförskolan. För två år sedan blev hon klar med sin utbildning inom Marte meo. Sofia kom i kontakt med Marte meo första gången då hon arbetade i Norge och fick då tillfälle att bli filmad.

Carina arbetar också som terapeut på familjeförskolan. Hon kom i kontakt med metoden via en kollega i Karlstad. Carina är ännu inte klar med sin Marte meo-utbildning.

Birgitta är förskolelärare och gick den gamla utbildningen; hon var klar 1975. För sex år sedan började hon att arbeta på förskola 1. Hon kom då i kontakt med Marte Meo via en familjeverksamhet som börjat arbeta med Marte meo. Personalen på förskolan fick en kompetensutbildning via denna familjeverksamhet i Marte meo.

Malin är lärare för de tidigare åldrarna. Som nyutexaminerad lärare började hon arbeta på förskola 1 i augusti förra året. I brist på jobb i skolan valde Malin att prova på att arbeta i för-

skolan för att få en erfarenhet i yrkeslivet. Malin hade inte kommit i kontakt med Marte meo innan hon började på denna förskola. Det är vägledaren på förskolan som har gått igenom metoden med henne. Hon har även läst litteratur som tar upp metoden.

Marianne har arbetat längst på förskola 1. Hon utbildade sig till förskolelärare 1967-1968 i Solna. Hon har arbetat på olika ställen till exempel på en vanlig förskola, i en syskongrupp och på lekis. Sedan 1988 har hon arbetat med barn i behov av särskilt stöd, och för fyra år sedan integrerade man den verksamheten med en vanlig avdelning här på förskola 1. Det är Marianne som handleder den övriga personalen i Marte meo, hon är den enda bland personalen som har gått en ettårig utbildning om Marte meo. När hon kom i kontakt med metoden för första gången tyckte hon att det verkade väldigt spännande. ”Tänk att få arbeta med sig själv och kunna se med ytterligare två ögon”.

Inger, barnskötare. Elisabeth, förskolelärare och Anna, barnskötare arbetar tillsammans på förskola 2. Arbetslaget har arbetat tillsammans i 20 år. De kom i kontakt med Marte meo när de hade ett barn som inte fungerade i gruppen. De tog kontakt med en specialpedagog som gav dem förslaget att de kunde prova att använda sig av Marte meo. De har inte gått någon Marte meo- utbildning.

Familjeförskolan

Verksamheten innan Marte meo

På familjeförskolan har man använt sig av Marte meo ända sedan starten. ”Marte meo-tänket” genomsyrar hela arbetet på familjeförskolan. Man tar till vara barnens initiativ, och man använder sig mycket av de två dialogprinciperna benämna och bekräfta. Även om man inte filmar hela tiden använder man sig av förhållningssättet inom Marte meo.

Detta vill man uppnå genom metoden

Terapeuterna på familjeförskolan anser att metoden är väldigt verksam och att bilden har sin egen kraft. Den är väldigt effektiv, anser Carina och Sofia, eftersom föräldern själv kan se vad han/hon har för möjligheter att utvecklas utifrån sina egna frågor.

Marte meo utgår ifrån att man ska arbeta utifrån föräldrarnas frågor. ”Att kunna visa föräldrarna i bild är det enda sättet för dem att kunna se hur det ser ut. Det är det som är så häftigt med metoden, när föräldrarna ser vad det är de faktiskt gör, t.ex. *Titta vad fort jag matar*, eller *han visar ju kontakt med mig och jag ser inte det*” (Carina).

Problemområden

De familjer som kommer till familjeförskolan kommer dit för att få hjälp i sitt föräldraskap, inte för att få Marte meo- hjälp. När familjerna ska börja på familjeförskolan har man inskrivningssamtal, och då presenteras Marte meo som en del av verksamheten. Det terapeuterna gör är att de erbjuder familjerna en Marte meo-behandling. Man brukar oftast erbjuda familjerna en provfilmning.

Familjerna ska själva ha kommit på en fråga som de vill ha hjälp med. De frågor som dyker upp är ofta konkreta, som t.ex.: Varför äter han/hon inte? Varför blir det bråk vid påklädningen? Hur hanterar jag mitt barns ilska? Ibland får terapeuterna hjälpa föräldrarna att formulera sina frågor. De kan också få uppdrag från socialkontoret; då är frågan redan klar från föräldrarna.

Tillämpning av Marte meo i familjeförskolan

Pedagogerna filmar ca fem minuter i lek eller annan situation där föräldern också är närvarande. Därefter redigerar de filmen. När föräldern ska komma in och se på filmen tillsammans med pedagogen finns en pausad bild där barnet ser väldigt attraktivt och glatt ut. De börjar prata om föräldrarnas frågor, och utifrån frågan har pedagogen gjort ett klipp som hon visar. Sedan använder man sig mycket av pausknappen och diskuterar mycket. Behandlingen avslutas med en samspelebild där de till sist diskuterar hur man ska gå vidare och om det är någonting som föräldern behöver tänka på till nästa gång. En uppföljning görs från tre till åtta gånger.

Sofia berättar att hon gärna skulle vilja göra uppföljningsfilmer kontinuerligt. ”Det är så med allting, blir man inte peppad kan det hända att det blir stagnerat eller går tillbaka. Speciellt med våra familjer de kan glömma. Kanske skulle det vara en idé att ha det kontinuerligt om vi hade haft väldigt mycket tid och pengar” (Sofia).

Tillämpning av Marte meo i förskolan

Enligt Sofia finns det en skillnad i att använda sig Marte meo i förskolan jämfört med hur man använder metoden i familjearbetet. På familjeförskolan har de som arbetar där en Marte meo-terapeututbildning, men det finns också en Marte meo-vägledarutbildning som inriktar sig mer mot den vanliga förskolan. När Sofia gick sin utbildning gick hon parallellt med en tjej som läste på vägledarutbildningen, och den vägledaren hade som uppgift att komma ut och filma ute på förskolor, bl.a. på Sofias dotters förskola.

På denna förskola blev man mycket positiv till den hjälp man fick. Förskolan hade tidigare använt sig av videokameran och hade från början en negativ inställning till att bli filmade, och pedagogerna hade ett stort motstånd mot att bli filmade. Efter att de använt Marte meo rekommenderar de nu metoden varmt även till andra förskolor.

Genom att använda sig av metoden förstärker man arbetslaget, och det blir ett bättre samarbete. Man tittar även på hur pedagogerna samspekar med barnen.

Carina kände inte till någon förskola som använt sig av metoden, men hon anser att den kan vara användbar i förskolan eftersom det sker samspel där, och hon tror att man kan bli hjälpt jättemycket som pedagog om man är öppen och tar till sig metoden.

Förändringar i verksamheten

På familjeförskolan anser man att det är förändringarna som är själva poängen med Marte meo. Vi bad en terapeut ge ett exempel på någon förändring till följd av metoden, och hon berättade om när hon filmade en psykiskt sjuk förälder. För föräldern blev det väldigt effektivt att se i bild vad som fattades i samspelet. Föräldern kunde då se att han/hon behövde använda sig mer av benämningar till sitt barn, och som en följd av detta fick barnet ett mycket bättre språk. Barnet var i början mycket tyst, men på kort tid kom orden väldigt snabbt. Föräldern var väldigt tacksam för den hjälp familjen fick.

Fördelarna med Marte meo är att föräldrarna känner sig hjälpta och bekräftade som föräldrar när man lyfter fram det som fungerar i samspelet med barnet. Huvudsaken är att man ska göra

mer av det som fungerar. ”Många föräldrar är positiva till metoden, det kan man höra när föräldrar pratar med varandra om den”, hävdar Carina.

Förskola 1

Verksamheten innan Marte meo

Innan man började arbeta med Marte meo på förskola 1 var det lätt att man hamnade i negativa cirklar, berättar en pedagog. Man lade inte så mycket fokus på det positiva som man gör nu. ”Innan var det lätt att man klagade på saker, men nu tänker man omvänt, vad är det som är bra och lyfter fram det istället”, berättar Birgitta.

Enligt Marianne har arbetet på hennes avdelning alltid varit strukturerat, eftersom hon arbetar med barn i behov av särskilt stöd. ”Även om vi inte använde oss utav Marte meo så arbetade vi lite på det sättet, fast nu har man fått ett ansikte på det” (Marianne).

Detta vill man uppnå genom metoden

Det man vill uppnå med Marte meo på förskola 1 är att se hur man bemöter och ser på barnet; pedagogerna försöker fokusera på det som är positivt och bortser ifrån det som är negativt. På så sätt stärker pedagogerna barnet genom att bekräfta det positiva. Birgitta hävdar att det blir en positiv stämning när man arbetar på det viset.

Alla pedagoger som vi har intervjuat som använder Marte meo som arbetsmetod i den vanliga förskolan är eniga om att man ser mycket mer med hjälp av filmen. Om man står i en grupp och observerar händer det saker runt omkring som gör att man inte kan fokusera på det enskilda barnet. Ibland blir det inte alltid som man har tänkt sig när man filmar, och man tycker kanske att man inte lyckades fånga något av intresse. Men när man sen sätter sig och tittar på filmen ser man massor; man kan backa fram och tillbaka och man kan gå igenom och se det som verkligen händer.

Med hjälp av filmen kan man se varje liten detalj, både vad barnet gör och vad man som pedagog gör. Som pedagog får man även själv se hur man arbetar, vilket man inte kan göra på något annat sätt än genom att använda sig av filmkameran. Med hjälp av filmen kan man gå fram och tillbaka och titta på hur barnet tar initiativ och hur man kan hjälpa barnet med att få ett bättre samspel med sina kamrater eller pedagoger.

Genom att filma och diskutera med vägledaren kan man hjälpa barnet att komma ur det problem som barnet behöver ha hjälp med. På detta sätt fungerar även barngruppen bättre.

Problemområden

Förskolan befinner sig i ett område där många av familjerna har sociala problem. Det är framförallt de barn som kommer från dessa hemförhållanden där man kan använda sig av metoden, för att barnen ska kunna fungera socialt i gruppen. Det finns en rad saker man kan titta på när det gäller samspelet. Barn som inte tar för sig, barn som har svårt att leka med andra barn eller barn som tar oönskade initiativ t.ex bara far runt i rummet.

Ett problem som Malin berättade var om ett barn som inte tog för sig i gruppen. Man beslutade sig då för att använda Marte meo. Barnet lekte inte med de andra barnen, utan stod mest

för sig själv och tittade på när de andra lekte. Barnet tog heller inga egna initiativ. När man sedan tittade på filmen kunde pedagogerna se hur illa det egentligen var för barnet. Pedagogerna fick handledning av Marianne i hur man skulle bemöta och uppmuntra barnet till att göra saker. Pedagogerna arbetade stenhårt med detta och fokuserade mycket på barnet och råd man fått från vägledaren, vilket har hjälpt barnet. Barnet kan nu leka med andra barn och är mycket gladare.

Tillämpning av Marte meo i förskolan

På förskolan tittar man på samspelet mellan barnen, men framförallt tittar man på samspelet mellan barn och pedagog och hur man som pedagog bemöter det enskilda barnet. Man tränar på de olika delarna i Marte meo, som till exempel turtagning, tydlig början och tydligt slut. Detta är några av grundstenarna i Marte meo.

Man har ett barn i fokus när man använder sig av metoden. Först frågar pedagogerna föräldrarna om det är tillåtet att deras barn blir filmade. Man filmar därefter olika situationer såsom måltiden, samlingen och den fria leken. Det är korta sekvenser, tre minuter max per situation. Pedagogerna har en tanke bakom varför de filmar just detta barn och försöker få med de situationer som kan vara jobbiga för det barnet.

Något som också är oerhört viktigt är att man måste veta var barnet befinner sig i sin utveckling, anser Marianne. Marte meo handlar om den sociala utvecklingen som samspel och kommunikation, men man kan också titta på andra utvecklingsområden som språk och motorik.

Efter filmningen har man en träff med vägledaren, och tillsammans tittar man på filmen utifrån "Marte meo-ögon". Turtagning, initiativ osv. Pedagogerna har då möjlighet att diskutera hur man kanske kan ändra barnets beteende så att det kan bli en förändring. Med en erfaren vägledare kan man få tips och råd om vilket förhållningssätt man ska ha till barnet.

Metoden är till en stor hjälp för pedagogerna. Man ser barnen på ett helt annat sätt med hjälp av Marte meo, berättar Birgitta. Ibland kan det räcka att se på filmen, och så ser man själv vad felet kan vara. När man sedan kommer tillbaka till sin avdelning ser man barnet på ett helt annat sätt; man får en större förståelse för barnet. "Man tänker då på hur man själv pratar och agerar mot barnet, det finns mycket hos barn och hos sig själv som man kan fånga med hjälp Marte meo" (Malin).

Att vara öppen mot metoden som pedagog är viktigt för att man ska kunna använda sig av den. Metoden är mycket enkel och lätt att ta till sig; man ser varje barns behov och det blir en positiv stämning när man använder sig av Marte meo. "Den är suverän, den är ju användbar i alla lägen och i alla åldrar. Där man kommer i kontakt med människor överhuvudtaget. Det handlar ju om ett bemötande, hur man ska vara mot folk helt enkelt. Den är enkel och kanonbra, effektiv tror vi" (Birgitta).

Föräldrarnas delaktighet i Marte meo

Det kan se olika ut hur man informerar föräldrarna om arbetet med Marte meo på olika avdelningar. Marianne berättar att de på deras avdelning har haft föräldramöten där man presenterat metoden och talat om vad den går ut på. När vi berättade för henne att man utgår från familjernas frågor på familjeförskolan talade hon om att man inte gör på det viset på förskolan. Det

är istället pedagogernas frågor man utgår ifrån. ”Om föräldern skulle be om att vi skulle se på deras barn med Marte meo- ögon, är det ju ett stort kapitel. ”Det gör vi inte, det kräver rätt mycket”! (Marianne).

Förändringar i verksamheten

Skolverket har varit ute och tittat på hur verksamheten fungerar i förskola 1. De fick kommentarer om att trots att förskolan är så stor, med fem avdelningar, så är det väldigt lugnt ute på gården. Det förekom inga stora konflikter barnen emellan. Pedagogerna började fundera på om det kunde vara deras förändrade arbetssätt som har påverkat barnen på ett positivt sätt. ”Marte meo är ett förhållningssätt som man använder sig av hela tiden, inte bara när man filmar och har handledning” (Malin).

Även Marianne berättar att ”Det har blivit mycket lugnare. Det blir inte en massa negativa benämningar som till exempel gör inte så utan man försöker istället förklara och ge exempel på hur barnen kan göra istället”.

Förskola 2

Verksamheten innan Marte meo

På förskola 2 var det väldigt stökigt och det uppstod ofta konflikter mellan barnen. Man ville uppnå en förbättring så att verksamheten skulle fungera bättre. Förskolan hade ett speciellt problem med ett barn som skapade oro i gruppen. Pedagogerna hade provat olika metoder för att kunna lösa problemet men ingenting fungerade. Man tog då kontakt med en specialpedagog som erbjöd Marte meo.

Detta ville man uppnå genom metoden

Eftersom det var väldigt jobbigt och stökigt på avdelningen ville man få hjälp med hur man skulle få en bättre fungerande barngrupp. Genom att hjälpa det specifika barnet med problemet så hjälpte man även hela barngruppen och det blev mycket lugnare.

Problemområden

Det kan handla om att ett barn har svårt att fungera socialt. I detta fall var barnet stökigt och bråkigt, vilket gjorde att hela barngruppen blev orolig.

Tillämpning av Marte meo i förskolan

Specialpedagogen filmade olika situationer där de upplevde att barnet behövde stöttning. Man filmade samling, matsituationer och den fria leken. Efter filmningen satt pedagogerna med specialpedagogen och analyserade filmen. Specialpedagogen hjälpte arbetslaget att se vad barnet behövde för stöd för att utvecklas. ”En del saker såg vi var fel med en gång utan att specialpedagogen behövde säga något” (Gunilla). Lösningen var bl.a att pedagogerna skulle använda sig mer av struktur i verksamheten.

Förändringar i verksamheten

Personalen blev mycket mer strukturerad, och man var mer närvarande för barnet och kunde se vad det här barnet ville ha hjälp med. Barngruppen blev mycket lugnare och pedagogerna visste nu också hur man skulle förhålla sig till barnet. Man föreslog att nästa avdelning som skulle få barnet skulle fortsätta att använda sig av Marte meo, men det fanns ett motstånd från samtliga pedagoger, trots att pedagogerna som provat på metoden rekommenderade den andra avdelningen att fortsätta arbeta med Marte meo för barnets skull.

Sammanfattning av intervjuer

Samtliga intervjuade pedagoger anser att Marte meo är en väldigt användbar metod i förskolan. De anser även att detta är en verksam metod att använda sig av i all verksamhet där kommunikation och samspel finns.

Man anser att metoden är effektiv eftersom man får se i bild vad man kan arbeta med för att stärka barnets samspel. Skillnaden mellan att använda sig av metoden i den vanliga förskolan och på familjeförskolan är att i förskolan är det pedagogerna som har en önskan eller en fråga. I familjeförskolan är det föräldrarna som kommer med sin fråga och vill ha hjälp med den. Föräldrarna är inte lika delaktiga på samma sätt i den vanliga förskolan som i familjeförskolan.

Genom att använda sig av videokameran kan man fånga små ögonblick som man annars skulle missa genom att ”bara” observera. Allt blir mycket tydligare när man får se det i bild. Även om man inte filmar hela tiden har man ”Marte meo-tänket”, det specifika förhållnings sättet, och detta är till stor hjälp i arbetet med barnen. Man får även konkret se hur man som pedagog bemöter barnen, vilket är väldigt nyttigt och utvecklande.

Diskussion

Maria Aarts, som är grundaren till Marte meo, utvecklade en metod där pedagoger/terapeuter på ett begripligt och enkelt sätt skulle överföra sin kunskap om hur man kan få ett bättre fungerande samspel med barnet. För att man ska kunna använda sig av den här metoden anser vi att det krävs att man går Marte meo-utbildningen eller att man får handledning i den under arbetets gång.

Det är mycket man ska tänka på när man analyserar filmen, och handledaren har nog valt ut klipp som ska passa in i de frågor som föräldrar eller pedagoger ska utgå ifrån. Hedenbro & Wirtberg (2000) skriver att man i den första analysen tittar på det positiva i samspelet. Handledaren ska ge en positiv bekräftelse till föräldrarna/pedagogerna; genom att göra så stärks deras egen självbild, samtidigt som barnets självbild utvecklas positivt. Målet med Marte meo är att väcka lusten till barnet och samspelet. Genom att man får en positiv bekräftelse av sin handledare uppstår då också en positiv inställning till metoden, tror vi.

De familjer som kommer till familjeförskolan kan ha olika slags problem som psykisk sjukdom eller tidigare missbruk. Neander (1996) hävdar att samspeletsprocessen kan störas på många olika sätt om föräldern har svårt med sig själv eller brottas med andra svårigheter. När barnet är nyfött är det redo att kommunicera med sin förälder; det känner också av en trygghet och samhörighet men det kan också känna motsatsen. Det är därför man har familjeförskolor som är anpassade så att föräldrarna kan få hjälp när de känner att de inte riktigt räcker till.

Familjeförskolan har i nuläget barn som är från två veckor gamla upp till 1,5 år. Det var fascinerande att komma ut och höra att de som inte har det så lätt i vårt samhälle kan få hjälp med att bli en bra förälder. Även om inte alla föräldrar provat på Marte meo via filmens hjälp använder sig familjeterapeuterna av förhållningssättet på familjeförskolan. Man hjälper föräldrarna att se sitt barn genom att bekräfta det. Precis som Brodin och Hylander (1996) skriver är det viktigt att man bekräftar sitt barn; det kan annars få svårt att utvecklas om ingen ser och bekräftar det barnet gör.

Det som skilde sig åt mellan familjeförskolans och den vanliga förskolans tillämpningssätt av Marte meo var föräldrarnas delaktighet. På den vanliga förskolan är det pedagogerna som får lära sig hur de ska arbeta med barnet för att det ska få ett bättre samspel med sin omgivning. På den vanliga förskolan är det via utvecklingssamtal och den dagliga kontakten som man berättar för föräldern om det skett några förändringar för barnet. Malin förklarade att man inte alltid berättar att man har haft Marte meo-analys på barnet samma dag som föräldern kommer. Genom att föräldrarna inte får ta del av Marte meo vet de kanske inte hur de ska förhålla sig till sitt barn hemma. Det är bara pedagogerna som får ta del av vilket förhållningssätt man ska ha till barnet. På förskolan kan det fungera väldigt bra, men hur ser det ut för barnet när det kommer hem? Om man hade haft ett bättre samarbete med föräldrarna och låtit dem vara mer delaktiga tror vi det hade varit en stor fördel för barnet. De personer som är viktigast för barnet och som det möter dagligen bör ha samma utgångspunkter, så att barnet inte blir ”splittat”.

På förskola 1 har man inriktat sin verksamhet utifrån Marte meo. Detta har man inte gjort på förskola 2. Där har man bara använt sig av metoden en gång, då man hade ett barn som behövde hjälp i sin utveckling och att fungera socialt i en grupp. Marte meo är från början en behandlingsmetod där man hjälper barn med särskilda behov. Eftersom förskola 1 ligger i ett

område där många av familjerna har sociala problem kan det finnas en orsak till att de arbetar aktivt med Marte meo.

Det finns en rad saker man kan titta på när det gäller samspelet, men man tittar framförallt på hur barnet fungerar socialt i gruppen. Här kan man se att man uppnår läroplanens mål för förskolan genom att arbeta på det här viset.

Förskolan skall vara en levande social och kulturell miljö som stimulerar barnen att ta initiativ och som utvecklar deras sociala och kommunikativa kompetens. (Lärarens handbok, 2002, s. 27)

De svar som vi fick från pedagogerna på förskola 2 är relativt kortfattade, eftersom intervjun inte gick som vi tänkt oss och våra frågor fick formuleras om på plats. Men vi har ändå fått en annan uppfattning om hur man kan använda sig av metoden. Vi tror att det är betydligt vanligare att man använder sig av Marte meo på samma vis som förskola 2 har gjort. När vi sökt information på Internet har vi funnit en del specialpedagoger i olika kommuner runt om i landet som erbjuder Marte meo- vägledning genom att just komma ut till förskolorna för att lösa specifika problem.

Våra slutsatser av studien är följande: Av samtliga pedagoger har vi fått likvärdiga svar på vilken syn de har på arbetsmetoden Marte meo. Alla är mycket positiva till den och anser att den är väldigt verksam att arbeta med i sin verksamhet. Vårt huvudsyfte var just att ta reda på om Marte meo är tillämpningsbar i vanlig förskola. Att döma av de svar som vi fått från informanterna anser samtliga att metoden är väldigt effektiv. Men för att den ska vara tillämpningsbar tror vi att det måste finnas utbildade Marte meo-terapeuter eller vägledare som handleder pedagoger/föräldrar. På familjeförskolan är alla pedagoger i verksamheten utbildade Marte meo-terapeuter. På förskola 1 finns Marianne som gått den ettåriga vägledarutbildningen för att kunna handleda pedagogerna på förskolan. På förskola 2 fick pedagogerna handledning av specialpedagogen som även är utbildad Marte meo- vägledare.

Fördelar med metoden

Efter att ha studerat Marte meo har vi fått insikt i hur viktigt det är med anknytning och samspel. Samspelet är grundet till lärandet anser även vi. Att det sedan finns en metod där man kan få hjälp att stärka samspelet är ännu mer positivt. Pramling Samuelsson & Sheridan (1999) hävdar att barn lär sig i samspel med sin omgivning. Detta betonas även i läroplanen:

Lärandet ska baseras såväl på samspelet mellan vuxna och barn som på att barnen lär av varandra. Barngruppen skall ses som en viktig och aktiv del av utvecklingen och lärande. (Lärarens handbok, 2002, s.28)

Det är en oerhört viktig uppgift vi pedagoger har, att se alla barns behov och tillgodogöra dessa. Det är lätt att se ett bråkigt barn som stökar till det. Men ett barn som är tyst och lite tillbakadraget kan också behöva hjälp. Där tror vi att man på förskola 1 har stor hjälp av att jobba aktivt med Marte meo. Man tittar inte bara på de barn som utmärker sig aktivt, utan man ser även de tysta barnen som kan behöva hjälp i sin utveckling. Vår erfarenhet från när vi båda har arbetat på förskolor är att de stökiga barnen tar mer plats och får mer uppmärksamhet än de tysta och ”lugna” barnen.

Förskola 2 hade ett stökigt, barn och när man var klar med den behandlingen fortsatte man inte att använda sig av metoden på avdelningen. Där hade vi nu i efterhand velat fråga varför.

Nackdelar med Marte meo

Det är svårt att finna några egentliga nackdelar med Marte meo som arbetsmetod. Det kan bero på att vi bara fått positiva svar om metoden från samtliga informanter. När det gäller litteraturen finns det bara två böcker som tar upp hur Marte meo- metoden går till. Det är *Basic Manual* som grundaren Maria Aarts skrivit och *Samspelets kraft* av Hedenbro och Wirtberg. Båda böckerna har varit till stor hjälp och vi anser att de är bra. Men eftersom de förespråkar metoden finns det bara fördelar med metoden i böckerna. *Möten i Gryningen* av Neander skriver också hur verksam Marte meo är för familjer med sociala problem.

Det har heller inte gjorts så många utvärderingar av om arbetsmetoden verkligen fungerar, vilket vi anser är en nackdel mot metoden.

Pedagogiska konsekvenser som kan uppstå i arbetet med Marte meo.

Det här är en arbetsmetod som kräver mycket tid, har vi märkt. Att sitta på dessa handledningar och analysera tar sin tid för att man ska komma fram till ett bra resultat med sitt arbete. Vi tror att man kan gå miste om något annat i verksamheten när man arbetar aktivt med Marte meo. De svar vi fått från pedagogerna är att man tar igen det genom att använda sig av Marte meo. Vi är inte helt övertygade om detta.

Framtida forskning

Under studiens gång har vi fått många nya funderingar om Marte meo. Vi skulle vilja komma ut och intervjua specialpedagoger som går ut och vägleder pedagoger ute på förskolorna. Eftersom Marte meo är en ganska ny arbetsmetod och det är inte så många som känner till den skulle vi vilja gå ut till olika förskolor och presentera metoden för dem och se vad man har för inställning till den.

Kan vi i vår kommande yrkesroll använda oss av Marte meo i förskolan?

Som vi skrev tidigare i diskussionen anser vi att man måste ha en speciell utbildning för att denna metod ska vara tillämpningsbar i förskolan. Det måste också antagligen finnas någon eldsjäl som brinner för metoden och som får med sina kollegor i arbetet. Skulle vi få ett tillfälle att bli erbjudna Marte meo-vägledning hade vi gärna provat på det för att se om det verkligen är en sådan effektiv metod. Efter den här studien har vi ändrat vår inställning till att använda videokamera i verksamheten. Det är mycket man ser på film som man annars lätt kan gå miste om, och att analysera sig själv som pedagog är säkerligen jobbigt, men väldigt nyttigt för att man själv ska utvecklas och vara en bra pedagog för barnen.

Källförteckning

Aarts, M (2000). *Basic Manual*. Harderwijk: Aarts productions.

Askland, L & Sataoen S-O (2003). *Utvecklingspsykologiska perspektiv på barns uppväxt*, Stockholm: Liber

Att knyta an, en livsviktig uppgift om små barns anknytning och samspel (2004). Stockholm: Allmänna Barnhuset

Brodin, M, Hylander, I (1998). *Att bli sig själv: Daniel Sterns teori i förskolans vardag*, Stockholm: Liber

Dysthe, O. (2003). *Dialog, samspel och lärande*, Lund: Studentlitteratur

Hedenbro, M. & Wirtberg, I. (2000). *Samspelets kraft*. Stockholm: Liber

Karlge, E & Norlander – Lundin, B-L (1996). *Marte Meo – Av egen kraft*, examesarbete om 10 poäng inom specialpedagogiska programmet. Mölndal.

Läraryrket, *Lärarens handbok, Lpfö-98* (2001). Stockholm

Mårtensson B-M (2002). *Marte Meo en möjlighet att förändras*. C-uppsats från socialhögskolan. Lund

Neander, K (1996). *Möten i Gryningen*. Stockholm: Natur och kultur

Pramling-Samuelsson, I & Sheridan, S (1999). *Lärandets grogrund* Lund: Studentlitteratur,

Rye, H (1994). *Bättre samspel med tidig hjälp*, Stockholm: Liber

Stern, D (2003). *Spädbarnets interpersonella värld* Stockholm: Natur och kultur

Stukat, S (2005). *Att skriva examensarbete* Lund: Studentlitteratur

Intervjuer

Sofia 2006-04-25

Carina 2006-04-25

Birgitta 2006-05-03

Malin 2006-05-03

Marianne 2006-05-03

Inger 2006-04-05

Elisabeth 2006-04-05

Anna 2006-04-05